

THÔNG TIN VỀ MỘT SỐ VĂN BIA ĐƯỢC LẬP VÀO THẾ KỶ XIX TRỞ VỀ TRƯỚC Ở CÁC HỘI QUÁN TẠI HỘI AN

Võ Hồng Việt - Phạm Phước Tịnh

Qua khảo sát chúng tôi đã ghi nhận tại 5 hội quán người Hoa ở Hội An có 28 bia đá. Trong đó hội quán Dương Thương có 7 bia, hội quán Phước Kiến có 3 bia, hội quán Quảng Triệu có 8 bia, hội quán Hải Nam có 4 bia, hội quán Triều Châu có 6 bia. Có 5 trong tổng số 28 bia đá có ghi niên đại trong khoảng thời gian thế kỷ XVIII và XIX (hội quán Ngũ Bang có 2 bia, hội quán Phước Kiến có 1 bia, hội quán Triều Châu có 2 bia), 20 bia ghi niên đại thế kỷ XX, 3 bia còn lại chưa xác định được niên đại. Nội dung các văn bia chứa đựng những thông tin liên quan đến quá trình hình thành và phát triển cộng đồng người Hoa và các bang người Hoa tại Hội An cũng như những việc tạo lập, tu bổ, tôn tạo các hội quán, những vấn đề liên quan đến hoạt động buôn bán, văn hóa, tín ngưỡng của cộng đồng người Hoa tại thương cảng quốc tế này. Dưới đây xin được giới thiệu một số văn bia có niên đại thế kỷ XIX trở về trước.

1. Bia Dương Thương hội quán Công nghị điều lệ (洋商會館公議調例) tại hội quán Dương Thương, số 64 Trần Phú. Bia gắn trên tường hiên phía đông của chính điện. Bia có kích thước: 135 x 70cm. Bia được lập vào năm Vĩnh Hựu thứ 7, tức năm 1741. Nội dung bia ghi những điều công nghị của Hoa kiều trong quá trình làm ăn, sinh sống tại Hội An.

2. Bia gắn ở tường hiên phía đông của hậu điện hội quán Phước Kiến. Bia được lập vào ngày tốt năm Càn Long Đinh Sửu, tức năm 1757 (乾隆丁丑端月穀旦 (Càn Long Đinh Sửu thụy nguyệt cốc đán)). Bia được làm từ đá màu đen, có 7 hàng chữ, toàn chữ khắc

trên bia được sơn màu đỏ. Bia có kích thước chiều cao 70cm, chiều rộng 52cm, được gắn ở vị trí cách mặt nền hiên 102cm.

3. Bia Phước Duyên Thiện Khánh (福善慶) được gắn ở tường phía tây của tiền điện hội quán Triều Châu. Bia được lập vào năm Hàm Phong nhị niên - năm 1852 (咸豐貳年) 次壬子孟春之月穀旦吉立. Bia gắn ở vị trí cách mặt nền 19cm, có kích thước chiều cao 132cm, chiều rộng 97cm. Kế cạnh là bia tu bổ hội quán

vào năm 1970. Toàn bộ chữ khắc trên mặt bia được sơn màu đỏ.

3. Bia trùng tu hội quán Dương Thương được lập vào năm Hàm Phong thứ 5 - năm 1855 (咸豐伍年). Bia được gắn ở hiên phía tây của chính điện hội quán, đối diện ở là bia Dương Thương hội quán công nghị điều lệ ở tường phía đông. Bia có kích thước 130 x 80cm. Toàn bộ chữ khắc trên mặt bia được sơn màu đỏ.

5. Bia trùng kiến hội quán Triều Châu (潮州會館重建碑記) được lập vào năm Quang Tự thứ 12 (1887). Bia được gắn ở tường phía đông tiền điện hội quán Triều Châu, nằm cách mặt nền 37cm, gồm 2 tấm đá ghép lại với nhau. Bia vát góc, có kích thước chiều cao 114cm, rộng 111cm.

chung. Qua các hội quán cho thấy cộng đồng người Hoa ở Hội An có tiềm lực kinh tế dồi dào và giữ vai trò quan trọng tại thương cảng quốc tế này trong lịch sử. Bên cạnh đó, nội dung của các văn bia cũng cung cấp những thông tin về sinh hoạt tín ngưỡng và mối quan hệ trong việc làm ăn, buôn bán. Có thể thấy, bia Dương Thương hội quán công nghị điều lệ như là bản hương ước của người Hoa tại Hội An.

Ngoài những giá trị về nghệ thuật tạo tác, nội dung của những bia đá nêu trên cung cấp nhiều thông tin thú vị để nghiên cứu, tìm hiểu lịch sử xây dựng, trùng kiến của những hội quán nói riêng, lịch sử hình thành và phát triển của cộng đồng người Hoa ở Hội An nói

